

## Notat om skifterelaterede gebyrer og pligter/rettigheder for elhandelsvirksomhederne

Kontor/afdeling  
FOR/LAN

Dato  
28-06-2022

J nr.  
2021-9212

/SBCL

### Problem

I forbindelse med implementering af elmarkedsdirektivets<sup>1</sup> artikel 12 om regler om ret til at skifte elhandelsvirksomhed og skifterelaterede gebyrer har Forsyningstilsynet (FSTS), Konkurrence- og forbrugerstyrelsen (KFST), Green Power Denmark (GPD), Ankenævnet på energiområdet (ANE) og Forbrugerombudsmanden (FOB) rettet henvendelse til Energistyrelsen (ENS) i foråret 2021 vedrørende forholdet mellem reglerne om opkrævning af skifterelaterede gebyrer og den almindelige formueret, herunder særligt de almindelige regler om misligholdelse og ret til erstatning.

Dette notat har til formål at belyse rækkevidden af direktivets artikel 12, således som dette er implementeret i elleveringsbekendtgørelsens § 8, herunder bl.a.:

- Hvad kan en elhandelsvirksomhed kræve, når en elkunde opsiger en aftale om levering af elektricitet i strid med et aftalt opsigelsesvarsel eller inden for en aftalt bindingsperiode.
- Regulerer elmarkedsdirektivet opsigelses- og bindingsperiode.
- Definition af en fastpriselektricitetsleveringskontrakt.

### Baggrund

ENS har implementeret elmarkedsdirektivets regler om ret til at skifte og regler for skifterelaterede gebyrer, i bekendtgørelse nr. 2254 af 29. december 2020 om elhandelsvirksomhedernes opgaver og forpligtelser i forbindelse med levering af elektricitet til elkunder (herefter elleveringsbekendtgørelsen).

Der gælder som følge heraf et generelt forbud mod skifterelaterede gebyrer i forhold til husholdningskunder og små virksomheder, medmindre gebyret er aftalt mellem parterne i en fastpriselektricitetsleveringskontrakt.

Dette forbud skal ses i sammenhæng med, at det ligeledes følger af elmarkedsdirektivet, at elkunder har ret til at kræve, at et leverandørskifte gennemføres senest tre uger efter anmodningen.

I forlængelse heraf er spørgsmålet, hvorvidt en husholdningsforbruger eller en lille virksomhed kan mødes med et krav om betaling af et gebyr eller en erstatning fra

---

<sup>1</sup> Direktiv 2019/944 af 5. juni 2019 om fælles regler for det indre marked for elektricitet.

**Energistyrelsen**

Carsten Niebuhrs Gade 43  
1577 København V

T: +45 3392 6700  
E: ens@ens.dk

www.ens.dk



elhandelsvirksomheden, såfremt en aftale om levering af elektricitet opsiges af kunden i en aftalt bindingsperiode og/eller uden iagttagelse af et opsigelsesvarsel, f.eks. ved at en elkunde udnytter sin ret til at kræve leverandørskiftet foretaget senest tre uger efter anmodningen.

### **Elmarkedsdirektivet**

Det følger af elmarkedsdirektivets artikel 12, stk. 1, at skift af leverandør skal foretages på den kortest mulige tid. Det følger endvidere af bestemmelsen, at kunder der ønsker at skifte leverandør, har ret til, at et sådant skift sker senest tre uger efter datoen for anmodningen, idet kontraktvilkårene overholdes.

I forbindelse med skift af leverandør bestemmer artikel 12, stk. 2, i elmarkedsdirektivet, at medlemsstaterne skal sikre, at i det mindste husholdningskunder og små virksomheder ikke opkræves skifterelaterede gebyrer.

Det fremgår af artikel 2, nr. 17, i elmarkedsdirektivet, at et skifterelateret gebyr skal forstås som et gebyr eller en bøde, som indirekte eller direkte pålægges kunden som følge af skift af leverandør, herunder et kontraktopsigelsesgebyr.

Artikel 2, nr. 16, definerer et kontraktopsigelsesgebyr som et gebyr eller bøde, som elleverandøren pålægger en kunde for opsigelse af en kontrakt om levering af elektricitet.

Det følger af præambelbetragtning 33 til direktivet, at mindre kunder stadig pålægges, direkte eller indirekte, et bredt udvalg af gebyrer for at skifte leverandør. Disse gebyrer gør det vanskeligere at afgøre, hvilket produkt eller hvilken ydelse der er den bedste, og begrænser de umiddelbare økonomiske fordele ved at skifte leverandør. Selv om ophævelsen af sådanne gebyrer kan begrænse forbrugernes valgmuligheder, fordi produkter baseret på belønning af forbrugerloyalitet udgår, burde en yderligere begrænsning af brugen af gebyrer forbedre forbrugernes velfærd og engagement samt konkurrencen på markedet.

Elmarkedsdirektivets artikel 12, stk. 3, indeholder en undtagelse til reglen om forbud mod skifterelaterede gebyrer. En medlemsstat kan således tillade, at en elleverandør opkræver kontraktopsigelsesgebyrer af kunder, der frivilligt opsiges tidsbegrænsede fastpriselicitetsleveringskontrakter før deres udløb, forudsat at sådanne gebyrer er en del af en kontrakt, som en kunde frivilligt har indgået, og at kunden informeres tydeligt om gebyrerne, inden kontrakten indgås.

Det følger endvidere af bestemmelsen, at sådanne gebyrer skal være forholdsmæssige og ikke må overstige de direkte økonomiske tab for leverandøren som følge af kundens opsigelse af kontrakten, herunder omkostningerne ved eventuelle bundtede investeringer eller ydelser, der allerede er leveret til kunden som led i kontrakten.



Det bemærkes, at det er op til den enkelte medlemsstat at beslutte, hvorvidt undtagelsesmuligheden for fastpriskontrakter skal implementeres. I Danmark er undtagelsen implementeret i elleveringsbekendtgørelsen.

### **Elleveringsbekendtgørelsen**

Det følger af § 8, stk. 1, i elleveringsbekendtgørelsen, at hvis elkunden anmoder om det, skal skift af elhandelsvirksomhed foretages senest tre uger efter datoen for elkundens anmodning om skifte.

Det fremgår endvidere af § 8, stk. 2, i elleveringsbekendtgørelsen, at en elhandelsvirksomhed kun kan opkræve et skifterelateret gebyr af en husholdningsforbruger eller en lille virksomhed, hvis husholdningsforbrugeren eller den lille virksomhed frivilligt har opsagt en fastpriselektricitetsleveringskontrakt med denne elhandelsvirksomhed før kontraktens udløb.

I medfør af § 2, nr. 3, i elleveringsbekendtgørelsen, defineres et skifterelateret gebyr som et direkte eller indirekte gebyr, herunder et kontraktopsigelsesgebyr, for skift af elhandelsvirksomhed. Et kontraktopsigelsesgebyr defineres i medfør af § 2, nr. 1, i elleveringsbekendtgørelsen, som et gebyr som en elhandelsvirksomhed pålægges en kunde for opsigelse af en kontrakt om levering af elektricitet.

Såfremt der er aftalt et skifterelateret gebyr i en fastpriskontrakt, forudsættes det i medfør af § 8, stk. 3, nr. 1-3, at elhandelsvirksomheden har informeret tydeligt om gebyret, inden kontrakten indgås, og at gebyret er forholdsmæssigt og må ikke overstige det direkte økonomiske tab for elhandelsvirksomheden som følge af opsigelsen af kontrakten. Bevisbyrden for det direkte økonomiske tab påhviler elhandelsvirksomheden.

### **Forbrugeraftaleloven og alm. formueretlige betragtninger**

I aftaler indgået mellem en erhvervsdrivende og en elhandelsvirksomhed er der som udgangspunkt aftalefrihed i forhold til bindingsperioder og opsigelsesvarsler.

Det forholder sig anderledes på det forbrugerretlige område, hvoraf det fremgår af § 28, stk. 1, i lov nr. 1457 af 17. december 2013 om forbrugeraftaler (forbrugeraftaleloven), at en forbruger kan opsiges en aftale om løbende levering tjenesteydelser med 1 måneds varsel til udgangen af en måned, når der er gået 5 måneder efter aftalens indgåelse. Bestemmelsen angiver således den maksimale periode (6 måneder), hvor en forbruger kan være bundet til en aftale.

Det følger endvidere af § 28, stk. 5, i forbrugeraftaleloven, at der ikke kan aftales et længere opsigelsesvarsel end det i stk. 1 nævnte, dvs. med en måneds varsel til udgangen af en måned.



Det bemærkes, at bestemmelserne om bindingsperiode og opsigelsesvarsel, ikke finder anvendelse, såfremt opsigelsesvarsel eller længste bindingsperiode er reguleret i anden lovgivning, jf. § 28, stk. 2, i forbrugeraftaleloven.

Såfremt et aftalt opsigelsesvarsel eller en bindingsperiode ikke overholdes af elkunden, foreligger der potentielt en misligholdelse af aftalen, der kan give grundlag for anvendelsen af misligholdelsesbeføjelser, herunder erstatning. Som udgangspunkt er det op til elhandelsvirksomheden at vælge, hvilken retsfølge elhandelsvirksomheden ønsker at påberåbe sig i anledning af en misligholdelse. Der er således principielt ikke noget til hinder for, at en elhandelsvirksomhed både ophæver aftalen og kræver erstatning i forbindelse med væsentlig misligholdelse af aftalen.

I forhold til ophævelse bemærkes det imidlertid, at § 13, i elleveringsbekendtgørelsen, udtømmende angiver en elhandelsvirksomheds mulighed for at ophæve en aftale om levering af elektricitet til en husholdningsforbruger. Denne fremgangsmåde fraviger det almindelige aftaleretlige udgangspunkt om mulighed for ophævelse ved væsentlig misligholdelse og indebærer derfor, at denne misligholdelsesbeføjelse i praksis ikke vil være relevant i opsagte forbrugeraftaler. Derfor vil erstatning være den mest nærliggende misligholdelsesbeføjelse.

Spørgsmålet om erstatning i et kontraktforhold afgøres efter dansk rets traditionelle udgangspunkt om ansvarsgrundlag, tab, årsagssammenhæng og påregnelighed. Såfremt en elhandelsvirksomhed er berettiget til erstatning, idet ansvarsgrundlaget og øvrige betingelser er opfyldt, kan elhandelsvirksomheden forlange fuld erstatning for ethvert beviseligt tab, der er foranlediget af misligholdelsen. En sådan erstatning stiller elhandelsvirksomheden som om, at kontrakten var blevet rigtigt opfyldt, herunder for tabt fortjeneste.<sup>2</sup>

## Vurdering

Nedenstående vurdering tager udgangspunkt i de kontrakter om levering af elektricitet, der er omfattet af forbuddet mod skifterelaterede gebyrer, herunder kontraktopsigelsesgebyrer.

Det vil sige aftaler, der indgås mellem på den ene side en husholdningsforbruger eller en lille virksomhed og på den anden side en elhandelsvirksomhed om levering af et variabelt elprodukt eller en fastpriselektricitetsleveringskontrakt, hvor der ikke er aftalt et skifterelateret gebyr. Fastpriselektricitetsleveringskontrakter, hvor der er aftalt et skifterelateret- eller kontraktopsigelsesgebyr, er således ikke omfattet af

---

<sup>2</sup> Det bemærkes i den forbindelse, at erstatningen som udgangspunkt ikke kan fastsættes til et på forhånd fastsat beløb, da det kan udgøre ulovlig en konventionalbod/et urimeligt aftalevilkår.



forbuddet. Der kan således i disse kontrakter fastsættes et gebyr efter principperne i § 8, i elleveringsbekendtgørelsen.

Det bemærkes, at en fastpriselicitetsleveringskontrakt ikke er defineret i elmarkedsdirektivet og en fortolkning heraf vil i sidste ende være op til EU-Domstolen. Det er ENS' umiddelbare vurdering, at en fastpriselicitetsleveringskontrakt relaterer sig til den kommercielle del af elproduktet. ENS' støtter sig i den sammenhæng til definitionen af en "fast pris" i bekendtgørelse nr. 1279 af 25. oktober 2016 om elhandelsvirksomhedernes indberetning af standardpriser, tariffer, rabatter og vilkår på prisportalen elpris.dk. Det følger af § 1, stk. 3, nr. 2, at ved "fastpris" forstås et elprodukt kendetegnet ved, at den fremtidige standardpris ligger fast over en periode på mindst 3 sammenhængende måneder og dermed kendt på forhånd af kunden.

#### *Fortolkning*

I forbindelse med implementeringen af elmarkedsdirektivet i foråret 2020 rettede ENS henvendelse til Kommissionen vedrørende fortolkningen af elmarkedsdirektivet artikel 12 om ret til at skifte og regler om skifterelaterede gebyrer.

Baggrunden for henvendelsen var bl.a. den, at udøvelsen af retten til få foretaget et leverandørskifte inden for tre uger efter anmodningen, ville kunne bringe forbrugeren i misligholdelse, idet der i medfør af forbrugeraftalelovens § 28, stk. 1 og 5, kan aftales en bindingsperiode på maksimalt 6 måneder og et opsigelsesvarsel på en måned til udgangen af en måned.

ENS spurgte derfor Kommissionen om forholdet mellem retten til at få gennemført et leverandørskifte inden for tre uger efter anmodningen og vilkårene i den indgåede kontrakt.

Kommissionen tilkendegav, at deres forståelse af bestemmelsen er således, at kontraktuelle bestemmelser ikke i noget tilfælde kan forhindre en slutkunde i at udnytte sin ret til skifte leverandør senest 3 uger efter anmodningen.

Kommissionen anfører endvidere, at en elleverandør kun kan opkræve gebyrer, hvis de forhandlede betingelser i kontrakten ikke er overholdt, men understreger, at sådanne gebyrer skal kunne opfylde betingelserne i artikel 12, stk. 2-3, i elmarkedsdirektivet, for at være i overensstemmelse med direktivet.

Med udgangspunkt heri vurderer ENS for det første, at elmarkedsdirektivets artikel 12, stk. 1, som implementeret i § 8, stk. 1, i elleveringsbekendtgørelsen, ikke udgør en regulering af hverken opsigelsesvarsel eller længste bindingsperiode, der tilsidesætter forbrugeraftalelovens bestemmelser herom, jf. § 28, stk. 2, i forbrugeraftaleloven. ENS' bemærker, at det følger direkte af elmarkedsdirektivet,



at kontraktvilkårene skal overholdes, når forbrugeren benytter sig af retten til at få foretaget et leverandørskifte inden for tre uger efter anmodningen.

Dette indebærer således, at hverken elmarkedsdirektivet eller elleveringsbekendtgørelsen er til hinder for, at forbrugere kan omfattes af opsigelsesvarsler og bindingsperioder, der er udformet i overensstemmelse med forbrugeraftaleloven. I erhvervsforhold er der som udgangspunkt aftalefrihed i forhold til bindingsperioder og opsigelsesvarsler.

Elkunderne kan imidlertid ikke forhindres i at få foretaget et leverandørskifte højst 3 uger efter anmodningen og kan ikke opkræves et skifterelateret gebyr herfor.

ENS' vurderer dermed, at en husholdningsforbruger eller en lille virksomhed ikke i noget tilfælde kan opkræves et skifterelateret gebyr, medmindre der er tale om en fastpriselicitetsleveringskontrakt, hvor gebyret på forhånd er aftalt mellem parterne. Det vil sige, at hverken i en situation hvor aftalen opsiges uden iagttagelse af et opsigelsesvarsel eller i en bindingsperiode, kan der opkræves et skifterelateret gebyr, herunder et kontraktopsigelsesgebyr, hos husholdningsforbrugeren eller den lille virksomhed.

Dette berører imidlertid efter ENS' vurdering ikke adgangen til erstatning i henhold til de almindelige formueretlige regler. Forbrugere kan, som anført ovenfor, fortsat omfattes af kontraktvilkår om opsigelsesvarsel og en bindingsperiode. Hvis en elkunde således f.eks. opsiger en aftale om levering af elektricitet i strid med et aftalt opsigelsesvarsel og/eller en bindingsperiode, vil elhandelsvirksomheden således efter omstændighederne kunne kræve at modtage erstatning i overensstemmelse med de almindelige formueretlige regler. Der i så fald tale om en erstatning og ikke et skifterelateret gebyr. Det er således ikke nødvendigvis omkostningsfrit for en elkunde at benytte sig af retten til at kræve et leverandørskifte gennemført i strid med kontraktvilkårene.

En misligholdelse kan dog ikke have den retsvirkning, at husholdningsforbrugeren eller den lille virksomhed opkræves et på forhånd fastsat skifterelateret gebyr, medmindre der er tale om en fastpriselicitetsleveringskontrakt.

Hvis elkunden hverken er en husholdningsforbruger eller en lille virksomhed, finder reglerne i § 8, stk. 2-4, i elleveringsbekendtgørelsen, ikke anvendelse. En elkunde, der hverken er husholdningsforbruger eller en lille virksomhed kan således opkræves et skifterelateret gebyr, men er fortsat sikret retten til skift af elhandelsvirksomhed senest 3 uger efter anmodningen.



## Løsning

Ovenstående fortolkning af elmarkedsdirektivets artikel 12, stk. 2-3, som implementeret i elleveringsbekendtgørelsens § 8, indebærer således at:

- Forbrugere fortsat er omfattet af forbrugeraftalelovens regler om bindingsperiode og opsigelsesvarsel.
- En husholdningsforbruger eller en lille virksomhed ikke i noget tilfælde kan opkræves et skifterelateret gebyr, medmindre der er tale om en fastpriselektricitetsleveringskontrakt, hvor gebyret på forhånd er aftalt mellem parterne. Det bemærkes i den forbindelse, at gebyret ikke kan fastsættes til et på forhånd fastsat beløb, da det kan udgøre ulovlig en konventionalbod/et urimeligt aftalevilkår.
- En fastpriselektricitetsleveringskontrakt refererer til den kommercielle del af el-produktet.
- Forbuddet mod skifterelaterede gebyrer berører ikke den almindelige formueretlige adgang til erstatning ved misligholdelse.

Den fremførte fortolkning har først og fremmest den konsekvens, at elhandelsvirksomheder fremadrettet ikke kan fastsætte ublu gebyrer, såfremt en elkunde ikke iagttager et aftalt opsigelsesvarsel eller skifter elhandelsvirksomhed i en bindingsperiode. Der er således i praksis set eksempler på, at elkunder pålægges et gebyr på 3.000 Dkk i forbindelse med skifte af elhandelsvirksomhed.

Det bemærkes desuden, at ovenstående fremgangsmåde indebærer, at en elhandelsvirksomheds mulighed for at opnå en kompensation i tilfælde af misligholdelse vil være den samme uanset hvilken type af aftale, der misligholdes. Det vil sige henholdsvis fastpriselektricitetsleveringskontrakter og variable produkter.

For fastpriselektricitetsleveringskontrakt skal et skifterelateret gebyr i medfør af elleveringsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, nr. 3, være forholdsmæssigt og må ikke overstige det direkte økonomiske tab for elhandelsvirksomheden som følge af opsigelsen af kontrakten.

For variable produkter vil muligheden for erstatning ved misligholdelse give elhandelsvirksomheden mulighed for at blive stillet som om, at kontrakten var blevet rigtigt opfyldt, herunder for tabt fortjeneste.

Det er Forsyningstilsynet, der fører tilsyn med elhandelsvirksomhedernes overholdelse af elleveringsbekendtgørelsens § 8.